

ACIK YONETİM PERSPEKTİFİNDE SAĞLIK BAKANLIĞINDA BİLGİ EDİNME HAKKI UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

AN ASSESSMENT OF RIGHT TO INFORMATION APPLICATION IN THE MINISTRY OF HEALTH FROM THE OPEN GOVERNMENT PERSPECTIVE

Harun KIRILMAZ*, **Asım BALCI****

* Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, hkirilmaz@sakarya.edu.tr

** Doç. Dr., Ankara Büyükşehir Belediyesi, balci1@yahoo.com

ÖZ

Bu çalışmanın konusu Sağlık Bakanlığı'na yapılan bilgi edinme hakkı başvurularını değerlendirmek, bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ve açık yönetim ilişkisini ortaya koymaktır. Çalışmanın amacı Sağlık Bakanlığı'nda bilgi edinme hakkının hangi ölçüde kullanıldığının ve bu süreçte bilişim teknolojilerinin etkisinin belirlenmesidir. Çalışmanın kapsamını 2004, 2005, 2006 ve 2016 yıllarına ait bilgi edinme hakkı başvuruları oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama tekniği olarak arşiv kayıtlarından faydalanılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, bilgi edinme hakkının uygulamaya konduğu 2004 yılından bugüne kayda değer bir artışın ortaya çıktığı, 2004 yılında yaklaşık 90.000 bilgi edinme başvurusu yapıldığı, 2016 yılına gelindiğinde ise bu sayının 4 milyona ulaştığı görülmüştür. Bununla birlikte, bilgi edinme başvuruları içinde %99'luk kısmı SABİM başvurularının oluşturduğu, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında yapılan başvuruların yaklaşık %1 düzeyinde kaldığı dikkati çekmiştir. Sonuç olarak bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve kamu hizmetlerinde bilişim teknolojilerinin kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, bilgi edinme hakkının daha yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Açık Yönetim, Bilgi Edinme Hakkı.

Jel Kodları: H75, I18, O3, K00.

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the applications for information to the Ministry of Health, to demonstrate the relationship between developments and open government in information technologies. The purpose of the study is to determine the extent to which the right to obtain information is used in the Ministry of Health and in this process determine the effect of information technology. The scope of the study constitutes references to the right to information belonging to 2004, 2005, 2006, and 2016. In the study, archival records were used as data collection technique. Findings from the study show that there has been a significant increase since 2004, when the right to obtain information has come into effect, about 90,000 applications for information have been made in 2004, and by 2016 it has reached 4 million. However, it was noticed that 99% of the applications for information were made by the applicants for the Ministry of Health Communication Center; about 1% of the applications made under the Right to Information Law were replaced. As a result, with the developments in information technology and the widespread use of information technology in public services, the right to information has been seen to be more widely used.

Keywords: Open Government, The Right to Information.

Jel Codes: H75, I18, O3, K00.

1. GİRİŞ

1980'lerden itibaren geleneksel yönetim anlayışında yaşanan değişim birçok alanda yeni yaklaşım ve uygulamaları da beraberinde getirmiştir. Kamu hizmetlerinin kapsamı ve sunumunda yönetimin demokratikleştirilmesi, insan haklarına dayalı yönetim, yönetişim ve yeni kamu yönetimi anlayışına uygun yöntem ve tekniklerin, başta ekonomik açıdan gelişmiş ülkeler olmak üzere, birçok ülkede uygulamaya geçirildiği görülmektedir. Söz konusu süreçte kamu yönetimi anlayışında yaşanan değişim alanlarından biri de yönetimde şeffaflık ilkesi üzerinde ortaya çıkmıştır. Yönetimin karar, eylem ve işlemlerinin yönetilenlere açık olmasını ve katılımcı bir yönetimi ifade eden şeffaflık ilkesi; yönetimin bilgi verme ödevi, yönetimin hesap verebilirliği, yönetimin aldığı kararların ve gerçekleştirdiği işlemlerin gerekçelendirilmesi ve vatandaşlarının bilgi edinme hakkının düzenlenmesinde somutlaşmaktadır.

2000'li yıllara kadar dünya genelinde teorik düzeyde tartışılan ve demokratik ve ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerde hayata geçirilen şeffaf yönetim uygulamalarına karşın, Türkiye'de kamu yönetimi "gizlilik" ve vatandaşa karşı "kapalılık" felsefesine göre örgütlenmiş olmasından dolayı kanunlar, gizlilik ve devlet sırrı kavramlarının nasıl anlaşılması gerektiği konusunda yöneticilere geniş bir takdir yetkisi tanımıştır. Bu durum, kamu kurumlarında yolsuzluk ve istismarlara ortam hazırlamış ve vatandaş bürokrasi karşısında güçsüz duruma düşürmüştür. Gizlilik ve dışı kapalılık ilkesi ile amaçlanandan bağımsız bir şekilde, kötü niyetliler açısından engel oluşturmazken, dürüst vatandaşlar ve kamu görevlilerinin haklarının korunması açısından ciddi bir engel teşkil etmektedir. Gizliliğe ilişkin düzenleme ve uygulamaların bir başka önemli sonucu da yolsuzlukların soruşturulmasının engellenmesidir.

Dünya genelinde şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışı trendine uygun olarak Türkiye'de de 1980 sonrasında kısmı

düzenlemeler yapılmakla birlikte, kapsamlı ve sistematik bir değişimin gerçekleşmediği, çeşitli nedenlerle yönetimde gizlilik ve dışı kapalılık eğiliminin sürdürüldüğü görülmektedir. Ancak 2000'li yıllara gelindiğinde, küreselleşmenin ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin de etkisiyle yönetimde şeffaflığı sağlamak, devlet karşısında vatandaş korumak, yönetimin karar ve işlemleri hakkında vatandaşların bilgi sahibi olması amacıyla Bilgi Edinme Hakkı Kanunu hazırlanarak yürürlüğe konulmuş ve kamu yönetiminin gizlilik ve dışı kapalılık sorununa çözüm getirilmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmada, açık yönetim ilkesi kavramsal açıdan ele alındıktan sonra Bilgi Edinme Hakkı Kanununun yürürlüğe girmesinin üzerinden geçen süre dikkate alınarak bilgi edinme hakkının kullanımı inceleme konusu yapılmıştır. Çalışmanın amacına yönelik olarak 2004-2016 yılları arasında ilgili Kanun uyarınca Sağlık Bakanlığı'na yapılan bilgi edinme başvuruları değerlendirmeye alınmıştır. Aynı zamanda, açık yönetim araçlarından olan yönetimin bilgi verme ödevini yerine getirmek üzere 2004 yılında kurulan Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM)'ne yapılan başvurular da değerlendirme kapsamına alınmıştır. Bu çerçevede Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM) kapsamında Sağlık Bakanlığı'na yapılan başvuruları karşılaştırılıp değerlendirilmiş, bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ve açık yönetim ilişkisi ortaya konulmuştur.

2. AÇIK YÖNETİM

Ekonomik, siyasal ve sosyal gelişmeler neticesinde ortaya çıkan yeni kamu yönetimi anlayışının temel değerlerinden biri de yönetimde şeffaflıktır. Yönetim anlayışında ortaya çıkan yeni yaklaşımlar kamu yönetiminin örgütlenmesi bakımından bazı gelişmelere yol açmıştır. Bu gelişmelerden birisi de kamu yönetimini demokratikleştirme; bu bağlamda vatandaşın bilgi edinme hakkının

geliştirilmesi ve açık yönetim ve katılımcı mekanizmaların oluşturulmasıdır (Tutum, 1995:138).

Örgütsel iş ve amaçların kontrolünden ziyade ilişkilerin yönetimi üzerine kurulu olan ve postbürokratik kamu yönetimi olarak da tanımlanan yeni yönetim anlayışının niteliklerinden birisi de bilgi saklama ve biriktirme yerine bilgi paylaşımı olup, doğrudan yönetimde şeffaflık ilkesiyle ilgilidir (Ateş, 2003:66). Nitekim açık yönetim ve bilgi edinme hakkı arasında yakından ilişki olduğu, kullanılan araçlar ve hedeflenen amaçların örtüştüğü görülmektedir (Janssen, 2012). Postbürokratik örgütte bilgi gizlenmemekte, aksine mümkün olduğu kadar yaygınlaştırılmaktadır. Çünkü postbürokratik örgütün en vazgeçilmez niteliği olan diyalog, etkileme ve ikna yöntemi büyük ölçüde örgütsel kaynaklar ve performans hakkındaki bilginin paylaşılmasına bağlıdır. Güç ve avantaj elde etmek için yöneticilerin bilgiyi kendi tekellerine almaları, postbürokratik modelle uyusmamaktadır (Ateş, 2003:67).

Yönetimde şeffaflık ilkesi, çağdaş demokrasilerin gündemindeki başlıca konular arasındadır. 1980 sonrasında bu yönde Batı ülkelerinde önemli adımlar atılmıştır. Şeffaflık ilkesi, kişinin kendisiyle ilgili olarak idarenin elinde bulunan ya da devlet sırrı sayılmayan bilgilerin verilmesini isteyebilme, yönetimde karar alma sürecinden haberdar olma ve bu sürece katılma haklarını kapsayan bir ilkedir (Tanör, 1997:79). Yönetimde şeffaflık ilkesi, demokratik hukuk devleti anlayışının vazgeçilemez unsurları arasında yer almakta ve bu ilke kamu hizmetlerinin halkın denetimine açık olarak yürütülmesi anlayışını gerektirmektedir (Toprak, 2005:221).

Gizli, dışa kapalı ve karanlık bir yönetim yerine, şeffaf bir yönetim; geleneksel yönetim anlayışı yerine, hesap verebilir, sorumlu bir yönetim; hantallık, iletişimsizlik ve bozuk halkla ilişkiler yerine, katılımcı, çoğulcu, çok aktörlü, erişilebilir bir yönetim gibi iyi yönetim

ilkelerinin kamu yönetimi sistemine hâkim olmasıyla toplumun katılımcı, hesap verebilir ve şeffaf bir yönetim yapısına kavuşabileceği söylenebilir (Saygılıoğlu ve Arı, 2002:132). Şeffaflık karar alma, uygulama ve denetim aşamalarındaki belirgin ve öngörülebilir süreç ve faaliyetlerin yanı sıra, düzenleyici işlemlerin ve kararların ilgili taraflarla işbirliği içinde ve anlaşılabilir bir dille üretilmesini içerir. Siyasal kararların uygulanmasından etkilenenlerin tepkilerini içeren yasal ve yönetsel süreçlerin belirgin ve tutarlı bir içeriğe sahip olması da şeffaflığın gereklerindedir. Şeffaflık özgür bilgi akışı ve bu bilgiye erişim ile sağlanabilir. Yöntemler, bilgi ve belgeler ihtiyacı olanlar için kolaylıkla erişilebilir olmalıdır (TÜSİAD, 2005:185).

Kamu yönetiminin elindeki imkân ve araçların artması sonucunda, vatandaşın kamu bürokrasisi karşısında korunması ve yönetimin hukuka ve ihtiyaçlara uygun davranmasının sağlanması gereği öne çıkmıştır. Kuşkusuz bu gerekliliğin yerine getirilebilmesi etkin bir kamuoyu denetimi ile mümkündür (Toprak, 2005:220). Bunun yolu ise, yönetimin kendini dışa açmasını, vatandaşları bilgilendirmesini ve alınan kararların nasıl ve kimler tarafından alındığının bilinmesini gerektirmektedir. Böylece yönetilenler de elde ettiği bilgiler ışığında yönetime daha aktif katılabilme imkânı elde etmektedirler (Eken, 1994:25). Yolsuzlukların ve kötü yönetim uygulamalarının ortaya çıkarılması, önlenmesi ve ortak çıkarların korunması açısından en önemli araçlardan biri de şeffaflık mekanizmasıdır. Bu şekilde kurumsal bakış, sezgi, politikalarla uyumlu bilgi ve anayasal sistemde otorite hiyerarşi ilişkileri daha belirgin olarak görülebilmektedir (Tortop vd., 2007:552).

Şeffaf yönetim, her yönüyle vatandaşın hizmetinde olan, bilgi ve hesap veren, herhangi bir kamu hizmetinin üretimi için ne kadar kaynak harcadığını, bu kaynakları nereden ve nasıl bulduğunu vatandaşına açıklayan yönetimdir. Yönetimde şeffaflık ilkesinin uygulanması sonucunda, vatandaş ve sivil toplum kuruluşları, kamu

yönetiminin aldığı veya alacağı kararlara ve işlemlere katılımı ve gerekirse onu denetleme imkânı kazanmaktadırlar (Toprak, 2005:222). Şeffaflıktan söz edebilmek için kamusal aktörlerin yalnızca ne yaptıklarının bilinmesi yeterli değildir; aynı zamanda ne yapmaya niyetli olduklarının da önceden kamuoyuna sunulması gerekmektedir. Diğer taraftan, bilgi ve belgelerin vatandaşların erişebileceği ve etkin bir biçimde kullanabileceği şekilde düzenli, anlaşılabilir ve tutarlı olması gerekmektedir. Kuşkusuz bu hususlar yönetime katılma, bilgi edinme hakkı ve “e-devlet” olarak tanımlanan kamunun hizmet verdiği alanlarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması yoluyla daha saydam, vatandaşa daha yakın, daha ucuz ve daha iyi çalışan bir idari yapıya geçilmesi ile yakından ilgilidir (TÜSİAD, 2005:185).

Yönetimde şeffaflık serbest bilgi akışının sağlanması ile mümkün olabilmektedir. Bu ise; usullerin, kurumların ve bilgilerin ihtiyacı olanlar için kolaylıkla erişilebilir olmasını gerektirmektedir. Yönetimin açık ve saydam olması, devletin sorumluluğunun temel koşullarından biridir. Diğer taraftan, politik hedeflerin belirlenmesinde ve uygulanmasında açıklığın gerekliliği de şeffaflığın önemini ortaya koymaktadır. Şeffaflık piyasaların sorunsuz şekilde işlemlerini, hükümetler ve uluslararası kuruluşlar tarafından izlenen politikalar sonucu gerçekleşen hataların tespitini ve düzeltilmesini kolaylaştırmaktadır (Tortop vd., 2007:563).

Yönetimde şeffaflık ilkesi ile ilgili olarak genel bir giriş yaptıktan sonra, yönetimde şeffaflığın ilke olarak kabul edilmesini ve uygulanmasını sağlayacak önlemler, araçlar ve düzenlemeleri aşağıdaki başlıklar altında toplayabiliriz (Eken, 2005a:35-36):

- Toplum bilgilendirmenin bir “ödev” olarak kabul edilmesi ve yönetimin bilgi verme yollarına işlerlik kazandırması.
- Yönetimin işlem, eylem ve kararlarıyla ilgili topluma hesap vermesinin kural olarak düzenlenmesi.

- Açıkça belirtilmiş istisnalar dışında bütün kararların ve işlemlerin dayandığı sebeplerin ve gerekçelerin açıklanma zorunluluğunun kabul edilmesi.
- Bilgi edinme hakkının tanınması ve serbest şekilde yönetimin elindeki bilgi, belge ve veri kayıtlarına ulaşılmasını sağlayacak bir sistemin oluşturulması.

Yönetimin bilgi verme ödevi, yönetimin hesap verebilirliği, yönetimin aldığı kararların ve gerçekleştirdiği işlemlerin gerekçelendirilmesi ve vatandaşlarının bilgi edinme hakkı olarak dört temelde toplanan yönetimde şeffaflığın unsurları, aynı zamanda iyi yönetişimin temel özellikleri arasında yer alan hesap verme sorumluluğu ve yönetime katılma mekanizmalarıyla doğrudan ilgilidir (Aktan, 2003:178). Gerçekten de kamu yönetiminde iyi yönetişim dendiğinde, kabul görmüş evrensel uygulamalara ve bunların dayandığı yeni kamu yönetimi anlayışına göre vatandaşların katılım ve katkısının sağlanması, şeffaflık, açıklık, vatandaşlara bilgi edinme hakkının tanınması ve hesap verme sorumluluğu gibi yönetimde şeffaflık ilkesinin unsurları akla gelmektedir (Saygılıoğlu ve Arı, 2002: 131).

Yukarıda da değinildiği gibi, yönetimde şeffaflığın dört temel unsuru bulunmakla birlikte bu çalışmada gerekçelendirme ilkesi kapsam dışı bırakılmış ve bilgi verme ödevi ve hesap verebilirlik ilkeleri kısaca ele alındıktan sonra bilgi edinme hakkına daha kapsamlı olarak yer verilmiştir. Çalışmada böyle bir ayrıma giderek şeffaflığın araçlarından olan ve “yönetimin eylem, işlem ve kararları ile ilgili sebepleri özlü bir biçimde açıklaması” olarak tanımlanan gerekçelendirme ilkesi (Eken, 2005a:40), bilgi verme ve bilgi edinme hakkının aksine uygulaması ve sonuçları olmadığı için değerlendirme dışı bırakılmıştır.

2.1. Bilgi Verme Ödevi

Yönetimde şeffaflığın iki temel aracı bulunmaktadır; “bilgi verme ödevi” ve “bilgi edinme hakkı”. Bilgi verme ödevi, yönetimin uyması gereken bir

yükümlülüktür. Bilgi edinme hakkı ise vatandaşlar tarafından kullanılmaktadır. Bu hakka dayanarak yönetimin eylem, işlem ve kararları hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir (Eken, 2005b:116). Vatandaşların yönetim karar ve işlemlerinden haberdar olmalarının yönetime katılımın sağlanmasına ilişkin temel şartlardan biri olduğu göz önünde bulundurulduğunda, yönetimin vatandaşları bilgilendirme görevi, vatandaşların ise bilgi edinme hakkı bulunmaktadır (Öner ve Yıldırım, 2007:363). Açık yönetimin bir aracı olarak bilgi edinme hakkının kullanımının artması, kamu kurumlarının daha açık bir yönetim anlayışına sahip olmalarını desteklemektedir (Koçak, 2010:123).

Geleneksel yönetim anlayışından günümüze, bir ödev şeklinde olmasa da bütün yönetimlerin bilgi verme politikası izledikleri bilinmektedir. Yürütülen eylemler ve işlemler ile alınan kararlar hakkında bilgiler verilmesi, yönetim birimlerinin işleyiş ve çalışma biçimlerinin tanıtılması, toplantı ve müzakere tutanaklarının açıklanması, bütçe ve mali yapıya ilişkin bilgiler verilmesi gibi faaliyetler bilgi verme ödevi kapsamında değerlendirilmektedir (Eken, 2005a:36).

Açık yönetim uygulamalarının, aynı zamanda gerek siyaset mekanizmasının gerekse kamu kurumlarının vatandaşlara karşı hesap verebilirliğini mümkün kıldığı söylemek mümkündür. Otoriter yönetimlere karşı denge ve kontrol sağlama aracı olarak kabul edilen hesap verebilirlik, vatandaşlar ile kamu kurumları, kamu kurumları ile siyaset arasında ilişkiyi şekillendirdiği ve böylelikle açık yönetim anlayışının bileşenleri arasında yer aldığı görülmektedir (Peter, 1998; Leazes ve Francis, 1997; Mulgan, 2000). Kamu kurumlarının yetkilerinin kontrol altına alınması, kamu kaynaklarının hukuka ve kamusal değerlere uygun kullanımın güvenceye bağlanmasını sağlayan hesap verebilirlik (Aucoin ve Heintzman, 2000:45); bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte vatandaşların kamu hizmetleriyle ilgili bilgi edinmesini

kolaylaştıran uygulamalar olarak değerlendirilmektedir (Balci, 2003:129).

Yönetimde şeffaflık ilkesinin bir unsuru olarak çağdaş anlamda bilgi verme ödevi, klasik bürokratik yapı ve işleyişe göre temellenen ve hareket eden kamu yönetiminde birtakım değişiklikleri gerektirmektedir. Gizlilik ve sır saklama yükümlülüğünü esas alan düzenlemeler yerine şeffaflık ve bilgi verme ödevini kural haline getiren düzenlemeler yönetimin karar alma ve işleyiş mekanizmasında belirleyici olmak zorundadır. Yönetimin elindeki bilgi, belge ve verileri açıklaması şeklinde tanımlanan bilgi verme ödevinin içeriğinin ve kapsamının, idarenin takdir yetkisine bırakılmayacak şekilde açıkça belirlenmesi şeffaflığın kurumsallaşması açısından son derece önemlidir (Eken, 2005a:37).

2.2. Bilgi Edinme Hakkı

Bilgi edinme hakkı, yönetimin şeffaflaşması ya da yönetimde açıklık ilkesinin benimsenmesine paralel olarak, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gelişmeye başlamıştır. Devletin sosyo-ekonomik ve kültürel alana müdahalesindeki artışlar, yönetimdeki yozlaşma ve yolsuzluklar ile eğitim düzeyi ve teknolojideki gelişmeler, açıklık düşüncesinin olgunlaşmasına katkıda bulunmuştur (Eken, 1994:53).

Demokratik değerlerin gelişimi ve bilişim teknolojisi alanında yaşanan ilerlemeler, haberleşmeyi, bilgiye ulaşmayı, düşünce açıklamaya ve yayma imkânlarını alışılmış sınırların ve kalıpların ötesine taşımış; yönetimde açıklık ilkesinin benimsenmesiyle birlikte bu gelişmeler, kamu yönetimini, sahip olduğu bilgi ve belgeleri bireylerle paylaşmaya sevk etmiş ve bu paylaşım temel bir hak olarak "bilgi edinme hakkı" şeklinde kabul görmüştür. Bunda, yöneticiler-yönetilenler ayrımına dayanan anlayışın terk edilerek kamu hizmeti sunanlar ve bunlardan yararlananlar ayrımına dayanan "müşteri" odaklı yönetim anlayışına geçilmesinin de büyük etkisi olmuştur (Hız ve Yılmaz, 2004:38).

Kamu yönetimine şeffaflığın sağlanması ve yönetime katılma hakkının kullanılabilmesi için bilgi edinme hakkının kullanılabilmesi önem taşımaktadır. Yönetimde şeffaflık yönetimin açık olmasını, açıklık ise yönetimin işlem ve eylemlerinin, yaptıklarının ve yapmadıklarının vatandaşlarca bilinmesini gerektirmektedir. Vatandaşların bilgiye ulaşabilmesi için yönetimin bilgiye erişim yollarını açık tutması, bilgi isteyene istediği bilgileri vermek zorunda olmasını gerektirmektedir (TÜSİAD, 2006:100). Bilgi kullanımı, danışma ve aktif katılım devlet-vatandaş ilişkisini güçlendirmekle birlikte; kamu yönetiminde şeffaflığın da en önemli unsurları arasında yer almaktadır. Vatandaşların bilgiye erişiminin sağlanması, karar alma ve politika belirleme süreçlerinde fikirlerinin alınması ve bu süreçlere aktif katılımın sağlanması, şeffaflığı artıran ve kamu otoritelerinin hesap verebilirliklerini garantileyen temel unsurlardır. Şeffaf ve hesap verebilir bir kamu yönetimi, devletle vatandaş arasındaki güveni artıran bir unsur olduğu gibi, ilişkilerin daha etkileşimli ve demokratik olmasını da sağlamaktadır (TÜSİAD, 2005:190).

Dar anlamda, hakkında eylem, işlem yapılacak/yapılmış veya karar alınacak/alınmış kişilerin yönetimden ihtiyaç duydukları bilgileri öğrenebilmeleri temeline dayanan, geniş anlamda ise, yönetimin elinde bulundurduğu her türlü bilgi, belge ve verilere ulaşabilmeyi kapsayan bilgi edinme hakkı (Eken, 2005a:64), başta temel hak ve hürriyetler olmak üzere, demokratik hukuk devletinin, yönetimde demokrasinin ya da demokratik yönetimin birçok ilkesiyle de yakından ve doğrudan ilişkilidir. Bilgi edinme hak ve özgürlüğü, esas itibarıyla, kamu yönetiminin işlemleri, tutum ve davranışları hakkında kişilerin bilgilenmesi ihtiyacından doğmuş olup, Batı demokrasilerinde altmışlı yıllara kadar geçmişi bulunmaktadır. Yönetimin kararları, işlem ve eylemleri hakkında bireyin bilgi almasını, belgeleri elde etmesini öngören “temel bir insan hakkı” olan “bilgi edinme

ve verilere ulaşma hak ve özgürlüğü”, insan hakları kavramının gelişmesinde üçüncü aşamayı oluşturmaktadır. Bilindiği gibi, birinci aşama, siyasi ve medeni haklar ve özgürlüklerle (temel hak ve özgürlükler) ilgilidir. İkinci aşama ise, ekonomik ve sosyal hakları kapsamaktadır. Üçüncü aşama olan bilgi edinme hakkı, 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan yeni bir evredir. (Hız ve Yılmaz, 2004:39).

Bilgi edinme, kamu yönetiminin kararları, eylemleri ve işlemleriyle ilgili belge ve bilgilerin elde edilebilmesi olgusudur. Bu olgu, yönetimin elindeki bilgi ve belgelere ulaşmada zamanla kamusal bir hakka dönüşmüştür (Eken, 1995-1996:63). Bilgi edinme hak ve özgürlüğü ise, yönetimin tek yanlı iradesi ile hukuk düzeninde yapacağı değişiklikler hakkında ilgili bireylerin, işlemin niteliği ve sonuçları hakkında bilgi alabilmesini sağlayan hak ve özgürlüktür. Bilgi edinme hak ve özgürlüğü, yönetimde açıklığı sağlayan, bireyleri tebaa durumundan çıkarıp sunulan kamu hizmetlerinden yararlanan statüsüne yükselten, yönetimde demokrasinin en önemli unsurlarından birisidir (Hız ve Yılmaz, 2004:46). Bilgi edinme hakkı, yönetimin elindeki bilginin yine yönetim tarafından kendi çıkarları doğrultusunda ve istediği şekilde kullanmasını ve yönetsel keyfiliği önlemek ve demokratik yollarla yönetilenlerin yönetimden “hesap sorabilme”sini sağlamak için vazgeçilmez bir unsurdur (Eken, 1995-1996:63).

Bilgi edinme hakkı aşağıdaki unsurlarla birlikte gelişmiştir (TÜSİAD, 2005:192):

- Kamu yönetiminin çalışma usullerinin ve vatandaşlarla arasındaki ilişkilerin düzenlenmesini amaçlayan yasal düzenlemelerin yapılması,
- Vatandaşların kamusal toplantıları izlemesine ve toplantı tutanaklarını alabilmelerine izin verilmesi,
- Vatandaşların karar alma ve planlama süreçlerine katılması,
- Bireylerin yönetimle ilgili konularda yargıya ulaşma haklarının güvence altına alınması,

- Özel yaşamın gizliliği ilkesinin güvence altına alınması.

Bilgi edinme hakkı kapsamına giren bilgi, belge ve verileri temel kategoriler itibariyle aşağıdaki şekilde belirtmek mümkündür (Eken, 2005a:68-69):

- Yönetimin elindeki yazılı belgeler, ses ve görüntü kayıtları ile bilgisayar kayıtları,
- Kamu politikası kararları, düzenleyici işlemler, yasal düzenlemeler ve bunların uygulanmasına yönelik açıklayıcı notlar, toplantı tutanakları, mali bilançolar, araştırma ve inceleme raporları.
- Uzman kuruluşlara yaptırılan ve istatistikî, ekonomik ve toplumsal bilgiler içeren inceleme ve araştırmalar.
- Faaliyet ve denetim raporları.
- Yönetim ile bazı uzman kuruluşlar arasındaki danışma niteliğindeki toplantılar ve çalışmalar ile söz konusu kuruluşların görüş ve önerileri.
- Kişisel bilgiler kişilerin kendileriyle ilgili, yönetim tarafından tutulan fişler ve dosyaları kapsamaktadır. Bu tür bilgi ve belgeler sadece ilgili kişiye aittir.

Bilgi edinme hakkı, ifade özgürlüğü çerçevesinde hem hak hem de anayasal bir düzenleme olarak iki yüz yıldan daha fazla bir geçmişe sahip olmasına rağmen (Eken, 1995-1996:61), dünyada bilgi edinme hakkına ilişkin uygulamaların büyük çoğunluğunun 1980'li yıllarda gündeme geldiği görülmektedir (McDonald, 2001:93; Swartz, 2004:20-21). Bu dönemde bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, kamu kurumlarını sahip oldukları bilgileri paylaşmaya yöneltmiş ve bu paylaşım "bilgi edinme hakkı" tanımıyla temel bir hak olarak kabul görmüştür (Akyıldız, 2004:446). Bu görüşü destekler şekilde literatürde bilişim teknolojilerinin açık yönetime olumlu yönde katkı sağladığına yönelik çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (Melville vd., 2004:284-285). Bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin açık yönetimi kolaylaştırıcı bir unsur olduğunun altı çizilmektedir. Bu alandaki gelişmeler birçok ülkede yönetsel gizlilik anlayışını

ortadan kaldıran uygulamalar olarak görülmektedir (Şengül, 2008:24). Nitekim bilişim teknolojileri, kamu yönetimi alanındaki diğer gelişmelerle birlikte hesap verebilirliğin de artırılmasına yol açabilecek uygulamalar olarak değerlendirilmektedir (Balci, 2005:31). Bilişim teknolojilerinin kamu yönetiminde kullanılmasıyla birlikte vatandaş ile devlet arasındaki etkileşimin arttığı, bireylerin hem karar verme mekanizmasının bir aktörü, hem de yürütülen kamu politikalarının bir parçası haline geldiği düşünülmektedir (Kırışik ve Sezer, 2015:204).

3. BİLGİ EDİNME HAKKI UYGULAMASINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Türkiye'de bilgi edinme hakkına ilişkin teorik çalışmalar çok yoğun değilken diğer ülke örneklerinden hareketle 1990'lı yılların sonunda yasal düzenleme çalışmaları başlamıştır. Hemen hemen hiç tartışılmayan ve toplumun gündemine gelmeyen bilgi edinme hakkı, 2003 yılında bir Kanun olarak karşımıza çıkmıştır. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na kadar Türkiye'de yönetimin şeffaflığını ve kişilerin bilgi isteme hakkını konu alan özel bir düzenleme bulunmamaktaydı. Çeşitli yasal metinlerle sınırlı bir biçimde öngörülen düzenlemelerde, bireysel hakları korumak amacıyla yönetime bazı şartlarda bilgi verme ödevi, kişilere de bilgi isteme veya bilgileri inceleme hakkı verilmişti. Fakat genel olarak düzenlenmiş bir ödev ya da hak söz konusu değildi (Eken, 2005a: 95-98).

Vatandaşların kurumların uygulamaları hakkında bilgi sahibi olmalarının, yönetime katılımın sağlanmasına ve demokrasinin kurumsallaşmasına ilişkin temel şartlardan biri olduğu dikkate alındığında, yönetimin vatandaşları bilgilendirme görevi, vatandaşların da bilgi edinme hakkı bulunmaktadır. Türkiye'de bu hak, 4982 sayılı Kanun'un "herkes bilgi edinme hakkına sahiptir" hükmü ile güvence altına alınmıştır. Bu hak çerçevesinde iyi

yönetişim olarak adlandırılan modelin kurumsallaşmasına yönelik önemli bir adım atılmıştır (Öner ve Yıldırım, 2007:358). 09.10.2003 tarih ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 24.10.2003 tarih ve 25269 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olup, 32. maddede öngörülen altı aylık yürürlük süresinin geçmesiyle 24.04.2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’nun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik de 27.04.2004 tarih ve 25445 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak, Kanun’la aynı tarihte, yani 24.04.2004 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesiyle birlikte, demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerinin gerçekleştirilmesinde; bürokratik yönetimden demokratik yönetime, gizlilik ve sırlarla örülmüş kapalı bir yönetim anlayışından saydam, şeffaf, günışığında yönetim anlayışına doğru geçişte önemli bir aşama kat edilmiştir (Hız ve Yılmaz, 2004:53).

3.1. Amaç

Bu çalışmanın amacı, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM) kapsamında Sağlık Bakanlığı’na yapılan başvuruları değerlendirmek, karşılaştırmak ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ile açık yönetim ilişkisini ortaya koymaktır. Çalışmanın amacı açık yönetim ilkesinin araçlarından biri olan bilgi edinme hakkının hangi ölçüde kullanıldığının ve bu süreçte bilişim teknolojilerinin etkisinin belirlenmesidir. Bilgi ve bilişim teknolojileri ekonomi, siyaset ve yönetim başta olmak üzere, insan, toplum ve devlet ilişkilerini yeniden şekillendirmiş; bu çerçevede “yeni ekonomi”, “yeni siyaset” ve “yeni yönetim” kavram ve anlayışları ortaya çıkmıştır. Bu noktada bilişim teknolojileriyle enterege açık yönetim uygulamalarının bilişim çağında kamu yönetimi ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir.

3.2. Kapsam

Çalışmanın kapsamı, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve SABİM çerçevesinde Sağlık Bakanlığı’na yapılan bilgi edinme başvurularıdır. Bilgi edinme hakkının uygulamaya girdiği 2004 yılı verilerinin yanı sıra 2005 ve 2006 yılına ait verilerle birlikte 2016 yılına ait veriler de çalışmanın kapsamına alınmıştır. SABİM’in faaliyete girdiği ve Bilgi Edinme Hakkı Kanununun yürürlüğe girdiği 2004 yılı verilerinin yanı sıra, bilgi edinme hakkı uygulamasının işlerlik düzeyini görmek amacıyla 2005 ve 2006 yılı verileri, bilgi edinme hakkı uygulamasının kurumsallaşma düzeyini görmek amacıyla 2016 yılı verileri baz alınmıştır.

3.3. Yöntem

Çalışmanın amacına yönelik veri toplama tekniği olarak arşiv kayıtlarından faydalanılmıştır. Bu amaçla Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’na göre yapılan bilgi edinme başvuruları ve SABİM’e yapılan başvuruların istatistiklerine ulaşılmıştır. Araştırmaya yönelik istatistiki kayıtlardan ulaşılan veriler karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

3.4. Bulgular

SABİM, vatandaşların sağlık sisteminin işleyişine yönelik bilgi alabilme, talep, eleştiri ve önerilerde bulunabilme ve sağlık hizmetlerinden yararlanırken, sistemin herhangi bir aşamasında yaşadıkları sorunlarını iletebilmeleri amacıyla 01.01.2004 tarihinde faaliyete geçmiştir. Bu uygulama kapsamında telefon, faks ve internet aracılığıyla ya da şahsen başvuru yoluyla vatandaşların sağlık sisteminin işleyişi ile ilgili soru, sorun, eleştiri, öneri ve talebi cevaplandırmakta ve kayıt altına alınmaktadır. Her ilden bir sağlık müdür yardımcısı, ilçe sağlık müdür yardımcısı ve her hastaneden bir başhekim yardımcısı SABİM çözümleyicisi olarak görevlendirilmiştir. Çözümleyiciler, kendi illerine veya kurumlarına ilişkin sorunları değerlendirip, gerekli inceleme ve araştırmaları yaparak sonuçlandırmakta, başvuru sahiplerine geri bildirim

yapılmaktadır. Kayıtların alındığı ilk Sağlık Bakanlığı'na izlenmekte, basamaktan başlamak üzere geri bildirim gerektiğinde müdahale edilerek kadar başvurulara ilişkin tüm süreçler yönlendirilmektedir.

Tablo 1: SABİM Başvuruları

Başvuru Türü	2004	2005	2006	2016
Bilgi Edinme	70.751	142.029	136.347	3.399.122
Şikâyet	8.707	7.656	3.847	179.953
Eleştiri	4.283	9.715	10.680	231.940
Talep	4.133	6.206	6.946	147.962
Diğer	668	1.373	1.498	31.992
Teşekkür	145	395	445	7.998
Toplam	88.750	167.374	159.763	3.998.967

Kaynak: (T.C. Sağlık Bakanlığı Faaliyet Raporu 2016)

Tablo 1’de 2004, 2005, 2006 ve 2016 yıllarında SABİM’e yapılan başvuru sayıları görülmektedir. 2004 yılından 2005 yılına başvuru sayısında % 100’e yakın bir artış dikkati çekmektedir. 2016 yılına gelindiğinde ise SABİM’e yapılan başvuruların katlanarak arttığı ve 4 milyona yaklaştığı görülmektedir. Bilgi edinme kapsamında yapılan başvurular, toplam başvuruların % 85’ini oluşturmaktadır. Başvurulardaki sayısal artışın SABİM çağrı merkezinin daha etkin hale getirilmesi, sağlık bilişim ağına dâhil edilen kuruluş sayısının artması, uygulamanın vatandaşlar tarafından benimsenmesi ve bilişim teknolojileri kullanımının yaygınlaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 2: Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Kapsamında Başvurular

Başvuru Türü	2004	2005	2006	2016
Olumlu cevaplanarak bilgi veya belgeye erişim sağlanan başvurular	108	3.542	7.323	5.306
Kısmen olumlu cevaplanarak kısmen de reddedilerek bilgi ve belgelere erişim sağlanan başvurular	404	480	940	4.646
Reddedilen başvurular	16	81	96	1.466
Gizli ya da sır niteliğindeki bilgiler çıkarılarak veya ayrılarak bilgi ve belgelere erişim sağlanan başvurular	3	---	6	6
Diğer kurum ve kuruluşlara yönlendirilen başvurular	8	208	152	978
Başvurusu reddedilenlerden yargıya itiraz edenler	---	---	---	---
Bilgi edinme başvurusu toplamı	539	4.311	8.520	12.402

Kaynak: (TBMM Bilgi Edinme Genel Raporları 2004-2016)

24.04.2004 tarihinde yürürlüğe giren 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında Sağlık Bakanlığı da bilgi edinme hakkının kullanılabilmesi için kurum ve kuruluşlar arasında yer aldığından, söz konusu yürürlük tarihinden itibaren ilgili kanun ve yönetmelik çerçevesinde bilgi edinme başvuruları yapılmaya başlanmıştır. Tablo 2’de 2004, 2005, 2006 ve 2016

yıllarında ilgili Kanun çerçevesinde Sağlık Bakanlığı’na yapılan bilgi edinme başvuru sayıları yer almaktadır. Kanunun 2004 yılında yürürlüğe girmesi ve kamuoyunun yeterince bilgi sahibi olmaması dolayısıyla ilk yılda bilgi edinme başvuru sayısı 539’da kalmıştır. Uygulamanın yerleşmesi ve kamuoyunun haberdar olmasının da etkisiyle 2005 yılında bilgi edinme başvuru

sayısı 4.311'e, 2006 yılında 8.520'ye yükselmiştir. 2016 yılına gelindiğinde ise ilgili kanun kapsamında yapılan başvuru sayısının 12.402 olduğu görülmektedir. Söz konusu artışın açık yönetimle ilgili reform ve uygulamaların yaygınlaşması ve

benimsenmesi, kamu kurumları ve vatandaşlar tarafından bilgi edinme hakkı uygulamasının bilinirliğinin artması, bilişim teknolojileri kullanımının yaygınlaşması ile yakından ilgili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3: SABİM ve Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Başvurularının Karşılaştırılması

Başvuru Kategorisi	2004		2.005		2006		2016	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
SABİM	88.750	99,4	167.374	97,5	159.763	95,1	3.998.967	99,7
Bilgi Edinme Hakkı	539	0,6	4.311	2,5	8.250	4,9	12.402	0,3
Toplam	89.289	100	171.685	100	168.013	100	4.011.369	100

Kaynak: (T.C. Sağlık Bakanlığı Faaliyet Raporu 2016; TBMM Bilgi Edinme Genel Raporları 2004-2016)

Tablo 3'te ise 2004, 2005, 2006 ve 2016 yıllarında SABİM'e yapılan başvurular ile Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında Sağlık Bakanlığı'na yapılan başvurular yer almaktadır. 2004 yılında bilgi edinme başvurularının %99,4'ü SABİM aracılığıyla yapılırken, bilgi edinme başvurularının 2005 yılında %97,5'i, 2006 yılında %95,1'i, 2016 yılında %99,7'si yine SABİM üzerinden yapılmıştır. 2008 yılından itibaren Sağlık Bakanlığı'na yapılan bilgi edinme başvurularında SABİM başvurularının oranının aşamalı olarak artışa geçtiği görülmektedir. Bu doğrultuda 2016 yılında Bilgi Edinme Hakkı Kanununa göre yapılan bilgi edinme başvuru oranının %0,3 gibi düşük bir düzeyde olması dikkat çekicidir. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında yapılan başvuruların birtakım prosedürlere ve istisnalara tabi olması, süreçlerin uzaması, kamu kurumlarının gizlilik ve dışa kapalılık refleksleri gibi nedenlerin bu kapsamda yapılan bilgi edinme başvuru oranlarının düşük kalmasında önemli yer tuttuğu düşünülmektedir. Diğer taraftan SABİM başvurularının telefon, faks ve internet aracılığıyla ve aynı zamanda yüz yüze yapılabilmesi, prosedürlerin basit olması, yüksek oranda ve hızlı çözüm olanağı gibi nedenlerle bilgi edinme başvurularının neredeyse tamamının SABİM üzerinden yapıldığı düşünülmektedir.

4. SONUÇ

Açık yönetim anlayışını hayata geçirmenin yolunun vatandaşı daha fazla bilgilendirmek, işin içine katmak ve sorumlu tutmaktan geçtiği düşüncesinden hareketle şeffaf bir kamu yönetiminin hayata geçirilebilmesinde bilgi edinme hakkı çerçevesinde, gizlilik özelliği olan ve sınırları belirlenmiş bilgiler dışında vatandaşın her türlü bilgi ve belgeye ulaşabilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, kamu yönetiminde şeffaflığın sağlanmasında önemli bir adım olarak görülmektedir. Kanunun yürürlüğe girmesinden bu yana aradan geçen sürede bilgi edinme hakkı uygulamasının kurumsallaştığı, kamu kurumları ve vatandaşlar tarafından benimsendiği ortadadır. Aynı zamanda 2010 Anayasa değişikliği ile bilgi edinme hakkının anayasal güvenceye kavuşmuş olması da olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede bilgi edinme hakkı, Türkiye'deki demokratikleşme süreçlerinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulunun oluşumu ve çalışmaları, bilgi edinme hakkı başvurularının ve başvuru takiplerinin internet yoluyla yapılabilmesi, bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte söz konusu uygulamanın işlerlik kazanmasında

etkili olan faktörlerin başında yer almaktadır.

Bilgi Edinme Hakkı Kanununa istinaden Sağlık Bakanlığı'na bilgi edinme başvurularının yanı sıra SABİM aracılığıyla da bilgi edinme başvurularının yapılması, söz konusu hakkın kullanımında ikili bir yapı ortaya çıkarmıştır. Sağlık Bakanlığı'na yapılan bilgi edinme başvurularını değerlendirdiğimiz bu çalışmada ortaya çıkan sonuç bu tespiti desteklemektedir. Kanun kapsamı dışında bilgi edinme, sorun, eleştiri, talep ve önerilerin de cevaplandırıldığı SABİM ile Kanun kapsamında bilgi edinme hakkının çakıştığı noktaların belirsiz olduğu görülmektedir. Bu belirsizlik ortamının da etkisiyle SABİM'e yapılan başvurular oldukça yüksek oranda olmasına karşın, Kanun kapsamında bilgi edinme başvuruları düşük oranda kalmaktadır. Söz konusu durumun Kanunun amacına ve kapsamına zarar verdiği düşünülmektedir. Bu nedenle, yönetimde şeffaflığı sağlamak ve hesap verebilirliği mümkün kılmak adına ikili bir yapıyı korumak ve sürdürmek yerine bilgi edinme hakkının kurumsallaşması için Kanunun öngördüğü demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunma, bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere gerekli idarî ve teknik tedbirleri alma yükümlülüklerinin eksiksiz yerine getirilmesine önem verilmelidir.

Diğer taraftan yargı denetimi dışında kalan işlemler, devlet sırrına ilişkin bilgi veya belgeler, ülkenin ekonomik çıkarlarına ilişkin bilgi veya belgeler, istihbarata ilişkin bilgi veya belgeler, idarî soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler, adli soruşturma ve kovuşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler, özel hayatın gizliliği, haberleşmenin gizliliği, ticarî sır, fikir ve sanat eserleri, kurum içi düzenlemeler, kurum içi görüş, bilgi notu ve tavsiyeler, tavsiye ve mütalaa talepleri gibi oldukça geniş bir alanda bilgi edinme hakkına sınırlama getirilmiş

olmasının Kanunun amacına ve ruhuna aykırı bir durum olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple, söz konusu sınırlamanın daraltılması ve vatandaşların bilgi edinme hakkını daha etkin bir şekilde kullanmalarına imkân sağlanması önerilmektedir.

Sonuç olarak bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve bu teknolojilerin hemen her alanda kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, bilgi edinme hakkının kamu kurumları ve vatandaşlar tarafından benimsendiğini, bu hakkının etkin kullanılması noktasında kamu kurumlarının önemli başarı gösterdiğini ve söz konusu hakkın kullanımının yaygınlaştığını söylemek mümkündür. Ancak bilgi edinme başvurularının SABİM, BİMER, CİMER ve Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu aracılığıyla yapılmasının, bilgi edinme hakkının kullanımını yaygınlaştırmak ve kolaylaştırmakla birlikte açık yönetim ilkesi ve hesap verebilirlik anlayışı ile örtüşmediğini söylemek mümkündür. Nitekim SABİM, BİMER ve CİMER'in faaliyetlerini, bilgi edinme hakkının kullanımından ziyade halkla ilişkiler faaliyeti olarak değerlendirmek mümkündür. Kuşkusuz bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin açık yönetimi desteklediğine dair literatürde kuramsal ve uygulamalı çalışmalar bulunmakla birlikte, söz konusu ilişkiyi daha net ortaya koyacak araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

1. AKTAN, C. C. (2003). Değişim Çağında Devlet, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya.
2. AKYILDIZ, F. (2004). "Bilgi Toplumu Yönetim Anlayışının Gerçekleşebilmesi İçin Zorunlu Bir Hak: Bilgi Edinme Hakkı", 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 25-26 Kasım, Eskişehir, Türkiye.
3. ATEŞ, H. (2003). "Postbürokratik Kamu Yönetimi", s. 57-82, (Ed.) BALCI, A,

- NOHUTÇU, A, ÖZTÜRK, N. K. ve COŞKUN, B., Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar, Seçkin Yayınevi, Ankara.
4. AUCOIN, P. ve HEINTZMAN, R. (2000). “The Dialectics of Accountability for Performance in Public Management Reform”, *International Review of Administrative Sciences*, 66(1): 45-55.
5. BALCI, A. (2005). “Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar ve Kamu Hizmet Sunumuna Etkileri”, s. 19-38, (Ed.), AKTAN, C. C. ve SARAN, U., Kamu Yönetiminde ve Kamu Hizmetlerinde Kalite, Hizmet-İş Sendikası Yayınları, Ankara.
6. BALCI, A. (2003). “Kamu Yönetiminde Hesap Verebilirlik Anlayışı”, s. 115-133, (Ed.) BALCI, A, NOHUTÇU, A, ÖZTÜRK, N. K. ve COŞKUN, B., Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar, Seçkin Yayınevi, Ankara.
7. EKEN, M. (2005a). Yönetimde Şeffaflık, Sakarya Kitabevi, Adapazarı.
8. EKEN, M. (2005b). “Gizlilik Geleneğinden Şeffaf Yönetime Doğru”, *Amme İdaresi Dergisi*, 38(1): 113-130.
9. EKEN, M. (1995-1996). “Bilgi Edinme Hakkı”, *İnsan Hakları Yıllığı*, Cilt 17-18: 61-75.
10. EKEN, M. (1994). “Kamu Yönetiminde Gizlilik Geleneği ve Açıklık İhtiyacı”, *Amme İdaresi Dergisi*, 27(2): 25-54.
11. HIZ, Y. ve YILMAZ, Z. (2004). Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı, Seçkin Yayınevi, Ankara.
12. JANSSEN, K. (2012). “Open Government Data and the Right to Information: Opportunities and Obstacles”, *The Journal of Community Informatics*, 8(2).
13. KIRIŞIK, F. ve SEZER, Ö. (2015). “Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kamu Politikası Oluşturma Sürecindeki Rolü”, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2): 199-215.
14. KOÇAK, S. Y. (2010). “Kamu Yönetiminde Açıklık İçin Bilgi Edinme Hakkı”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23: 115-125.
15. LEAZES, Jr. ve FRANCIS, J. (1997). “Public Accountability”, *Administration & Society*, 29(4): 395-412.
16. MCDONALD, A. (2001). “Freedom of Information and the Historian”, *Twentieth Century British History*, 12(1): 93-94.
17. MELVILLE, N., KRAEMER, K. ve GURBAXANI, V. (2004). “Information Technology and Organizational Performance: An Integrative Model of It Business Value”, *MIS Quarterly*, 28(2): 283-322.
18. MULGAN, R. (2000). “Accountability: An Ever Expanding Concept”, *Public Administration*, 78(3): 555-574.
19. ÖNER, Ş. ve YILDIRIM, U (2007). “Bilgi Edinme Hakkı Açısından Yerel Yönetim Mevzuatının Analizi”, s. 358-383, (Ed.) ERYILMAZ, B, EKEN, M ve ŞEN, M. L., Kamu Yönetimi Yazıları, Nobel Yayınları, Ankara.
20. PETER, B. (1998). “The New Public Management and a New Accountability”, *Public Administration*, 76(3): 451-471.
21. SAYGILIOĞLU, N. ve ARI, S. (2002). *Etkin Devlet*, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
22. ŞENGÜL, R. (2008). *Bilişim Çağında Şeffaf Yönetim*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
23. SWARTZ, N. (2004). “The World Moves Toward Freedom of Information”, *Information Management Journal*, 38(6): 20-23.
24. TANÖR, B. (1997). *Demokratikleşme Perspektifleri*, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yayını, İstanbul.
25. T.C. Sağlık Bakanlığı (2017). *Faaliyet Raporu 2016*, Sağlık Bakanlığı Yayınları, Ankara.

- 26.TBMM Bilgi Edinme Genel Raporları (2017).
https://www.tbmm.gov.tr/bilgiedinme/degerlendirme_kurulu_raporlari.htm, 14.08.2017.
- 27.TOPRAK, E. (2005). Türk Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma, Şubat Kitabevi Yayınları, Ankara.
- 28.TORTOP, N., İSBİR, E. G., AYKAÇ, B., YAYMAN, H. ve ÖZER, M. A. (2007). Yönetim Bilimi, Nobel Yayınları, Ankara.
- 29.TUTUM, C. (1995). “Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma”, Yeni Türkiye, 4: 133-145.
- 30.TÜSİAD (2006). Türk Demokrasisi’nde 130 Yıl (1876-2006), TÜSİAD Yayını, İstanbul.
- 31.TÜSİAD (2005). Devlette Etikten Etik Devlete: Kamu Yönetiminde Etik, Cilt 2, Yasal Altyapı, Saydamlık ve Ayrıcalıklar, TÜSİAD Yayını, İstanbul.